

Explaining the Components of University Social Responsibility in Improving the Efficiency of the Urban Planning Education System in Proportion to the Profession (Case study: Yazd University)¹

Mojtaba Sharifnejad^{2*}, Mohammadreza Pourjafar³, Seyed Mahdi Khatami⁴

Received: 2024/10/06

Revised: 2025/01/15

Accepted: 2025/01/20

Published: 2026/08/21

Highlights

- The origin of the gap between urban planning education and the urban planning profession goes back to many internal and external factors. In the current situation, it is necessary and essential to review the content and procedures of the urban planning education system in proportion to the profession.
- University social responsibility is an approach that can be effective in reducing the gap between urban planning education and the profession by defining a set of responsibilities in the four dimensions of values, educational process, research, and services.
- "Reviewing the structure and syllabus of the field," "Reviewing the syllabus of the workshops," "Improving the structure and logic of the field's goals," "Acting on social ethical responsibility," and "Reviewing the support mechanism" are among the solutions to reduce the gap.

Extended Abstract

Introduction

The existence of a gap between the urban planning education system and the professional system is a challenge that all stakeholders in the urban planning system acknowledge, and a fundamental change from the approaches of first-generation universities to fourth-generation universities in the macro-field has been defined on this basis and with the aim of reducing this gap and increasing the impact of the field of education in the living environment.

Theoretical Framework

The strategy of commitment to social responsibility is the gateway to reducing the gap between the education system and the profession and increasing the role of the university in the social environment. Also, emphasis on service learning, interactive knowledge creation, and redefining education based on the needs of the target community and the profession are among the expected outcomes in practicing the university's social responsibility.

Methodology

This research is an applied research in terms of its purpose and the type of research is qualitative and thematic analysis method has been used to conduct the research. To collect data, library documents and resources, and in particular, questionnaires and semi-structured interview methods in the form of in-depth interviews have been used. The statistical population under study includes all professors, students, graduates, policymakers involved in the urban planning education system (with an emphasis on the Yazd Urban Planning Education Department) and professionals, urban planning consulting engineers, and managers and employees of related departments and graduates of Yazd University. Snowball sampling method has been used to select samples. Also, the required and sufficient sample size for conducting interviews has been determined by sequential sampling (increasing the sample size until theoretical

¹ This article is taken from Mojtaba Sharifnejad's doctoral dissertation entitled "Explanation of the Framework of the Urban Planning Education System in Proportion to the Profession, Based on the University's Social Responsibility Approach," which was conducted at Tarbiat Modares University.

² PhD. in Urban Planning, Department of Urban Planning, Faculty of Arts, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran.

^{3*} Professor, Department of Urban Planning, Faculty of Arts, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran; Corresponding author: Email: Pourja_m@modares.ac.ir

⁴ Associate Professor, Department of Urban Planning, Faculty of Arts, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran.

adequacy is reached). In this regard, interviews have been conducted with 25 professors, students, urban planning consultants, employees of employer institutions and the Yazd Engineering System Organization. Also, to confirm the reliability of the research, the method of receiving feedback from respondents was used and the reliability was confirmed.

Results & Discussion

By integrating the research findings into the network of themes and theoretical foundations of the research, a guiding model for how to practice social responsibility at Yazd University (with an emphasis on the Urban Planning Department and the Urban Planning major) was presented, separated into four dimensions of the social responsibility approach, with the aim of reducing the gap between the education system and the profession. Based on this model, a three-level intervention system was defined to reduce the gap between the education system and the profession. Accordingly, at the first level, the university, based on the policies announced by the Ministry of Science in the field of USR, as well as local and contextual requirements, takes action to formulate policies and formulate a mission, followed by determining a strategy. At the second level, the methodology of the field education system is introduced in the form of reviewing the structure and syllabus of the Urban Planning major based on the model and formulated under the university policies. At the third level, the review of the structure and content is reflected in the face of each course. Also, the way to formulate and present content in workshop courses based on the needs of the target community and based on the logic of service learning will be one of the main priorities of this level of face.

Conclusion

The results of the research indicate that "revising the structure and syllabus of the discipline", "revising the syllabus of the workshops", "revising the structure and logic of the objectives of the discipline", "implementing social ethical responsibility" and "revising the support mechanism" are the five main and basic themes guiding the implementation of social responsibility with the aim of reducing the gap between opinion and practice in the field of urban planning. Also, the above framework can be fruitful in a three-level structure of macro, medium and micro and in coordination with the macro policies of the Ministry of Science and Universities down to the space of individual courses. Lack of coordination between each of the aforementioned levels can affect the results of the previous or next level.

Keywords

Social Responsibility, Urban Planning Education, Profession, Yazd University.

Author Contributions: All authors contributed to the work, reviewed the manuscript, approved the final version, and agreed to be accountable for its content.

Conflict of Interest: The authors declare that there are no financial, professional, personal, or organizational conflicts of interest that could have influenced the results or interpretation of this study.

Funding: The authors declare that this research and the preparation of this manuscript received no financial support, research grant, or any other source of funding.

Data Availability Statement: The data supporting the findings of this study are available from the corresponding author upon reasonable request.

AI Use Statement: The authors declare that no generative artificial intelligence (AI) tools or AI-based technologies were used at any stage of the preparation, writing, editing, analysis, translation, or preparation of this manuscript.

Citation:

Mojtaba Sharifnejad, M., Pourjafar, M., & Khatami, S.M. (2026). Explaining the Components of University Social Responsibility in Improving the Efficiency of the Urban Planning Education System in Proportion to the Profession (Case study: Yazd University). *Journal of Urban Sustainable Development*, 7(23), 17-34

DOI: <https://doi.org/10.22034/usd.2025.2042669.1298>

DOR: <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.27170128.1405.7.23.2.2>

URL: https://usdjournals.daneshpajoohan.ac.ir/article_734343.html?lang=en

Authors retain the copyright and full publishing rights.

Published by Daneshpajoohan Pishro Higher Education Institute. This article is an open access article licensed under the [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

تبیین مؤلفه‌های مسئولیت اجتماعی دانشگاه در ارتقای کارایی نظام آموزش شهرسازی در تناسب با حرفه^۱ (نمونه موردی: دانشگاه یزد)

مجتبی شریف‌نژاد^۲، محمدرضا پورجعفر^{۳*}، سید مهدی خاتمی^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۱۵ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۱۰/۲۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۱/۰۱ تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۵/۳۰

چکیده:

وجود شکاف بین نظام آموزش شهرسازی و نظام حرفه، چالشی است که کلیه ذی‌نفعان نظام شهرسازی بدان اذعان دارند و تغییر بنیادی از رویکردهای دانشگاه‌های نسل یک به نسل چهار نیز در حوزه کلان بر همین مبنا و باهدف کاهش این شکاف و افزایش تأثیرگذاری حوزه آموزش در محیط زندگی تعریف شده است. نخستین و اصلی‌ترین راهبرد تحقق دانشگاه نسل چهار، توجه به رویکرد مسئولیت اجتماعی دانشگاه در حوزه کلان و خرد است. هدف از پژوهش پیش رو، تبیین جایگاه این رویکرد در رشته برنامه‌ریزی شهری باهدف کاهش شکاف نظام آموزش و حرفه است. براین اساس، ساختار پژوهش، کیفی و از روش تحلیل مضمون و شیوه مصاحبه نیمه‌ساختاریافته در قالب مصاحبه عمیق با ۲۵ نفر از افراد واجد شرایط، جهت کاربست در دانشگاه یزد (به‌عنوان نمونه موردی) استفاده شده است. نتایج پژوهش حاکی از آنست که تحقق رویکرد مسئولیت اجتماعی دانشگاه در چهار بعد آموزش، پژوهش، ارزش‌ها و خدمات می‌تواند از طریق مدل پیشنهادی پژوهش، باعث کاهش شکاف نظام آموزش شهرسازی و حرفه باشد. همچنین مطابق با نتایج پژوهش، پنج مضمون بازنگری ساختار و سرفصل رشته، بازنگری سرفصل کارگاه‌ها، اصلاح ساختار و منطق اهداف رشته، عمل به مسئولیت اخلاقی اجتماعی و بازنگری در سازوکار پشتیبانی پنج مضمون اصلی و پایه راهنمای عمل به مسئولیت اجتماعی باهدف کاهش شکاف نظر و عمل در رشته برنامه‌ریزی شهری هستند.

واژگان کلیدی: مسئولیت اجتماعی، آموزش شهرسازی، حرفه، دانشگاه یزد.

نحوه ارجاع به مقاله:

شریف‌نژاد، مجتبی، پورجعفر، محمدرضا، و خاتمی، سید مهدی. (۱۴۰۵). تبیین مؤلفه‌های مسئولیت اجتماعی دانشگاه در ارتقای کارایی نظام آموزش شهرسازی در تناسب با حرفه (نمونه موردی: دانشگاه یزد). توسعه پایدار شهری، ۷(۲۳)، ۳۴-۱۷.

^۱ این مقاله برگرفته از رساله دکتری مجتبی شریف‌نژاد با عنوان «تبیین چارچوب نظام آموزش برنامه‌ریزی شهری در تناسب با حرفه، مبتنی بر رویکرد مسئولیت اجتماعی دانشگاه» است که با راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم در سال ۱۴۰۳ در دانشگاه تربیت مدرس انجام شده است.

^۲ دانش‌آموخته دکتری شهرسازی، گروه شهرسازی، دانشکده هنر، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

^{۳*} استاد، گروه شهرسازی، دانشکده هنر، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران؛ نویسنده مسئول: [Email: Pourja_m@modares.ac.ir](mailto:Pourja_m@modares.ac.ir)

^۴ دانشیار، گروه شهرسازی، دانشکده هنر، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

۱- مقدمه و بیان مسئله

در دوران معاصر در نظام تعلیم و تربیتی کشورمان، فاصله میان نظر و عمل، بخصوص عملی‌نشدن نظر، و پیامدهای ناشی از این شکاف، کاملاً محسوس است (Sajjadi & Nourabadi, 2012). بطوریکه این چالش در متون تربیتی گذشته گزارش نشده است (Irvani & Bagheri, 1999). در آغاز سده بیست و یکم و در زمانی که تحت عنوان بلوغ آموزش شهرسازی خوانده می‌شود، آموزش عملی اهمیتی دوباره یافته و موضوع ارتباط حوزه دانش و عمل به عنوان یک ضرورت جدی برای این رشته تعریف شده است (Talebi, 2016). بر همین مبنا و باهدف کاهش این شکاف و افزایش تأثیرگذاری حوزه آموزش در محیط زندگی، تغییرات بنیادینی در رویکردهای دانشگاه‌ها از نسل یک به نسل چهار در حوزه کلان سیاست‌گذاری تعریف شده است. در این بین، نخستین و اصلی‌ترین راهبرد تحقق دانشگاه نسل چهار، توجه به رویکرد مسئولیت اجتماعی دانشگاه در حوزه کلان و خرد است (Ahmadian Chashemi et al., 2021).

منشأ شکاف آموزش شهرسازی و حرفه شهرسازی به عوامل درونی و بیرونی بسیاری برمی‌گردد، لیکن در پژوهش پیش رو صرفاً جایگاه و نقش رویکرد مسئولیت اجتماعی دانشگاه در پر کردن این شکاف یا کاهش شکاف، مورد مذاقه قرار می‌گیرد؛ بنابراین هدف از پژوهش پیش رو، تبیین جایگاه این رویکرد در رشته برنامه‌ریزی شهری باهدف کاهش شکاف نظام آموزش و حرفه است.

بر اساس مفهوم مسئولیت‌پذیری اجتماعی، دانشگاه‌ها نیز مانند اشخاص حقیقی عضوی از اجتماع به شمار می‌روند و مانند سایر اعضای جامعه نسبت به محیط پیرامون خود مسئولیت دارند و ضروری است که علاوه بر بهبود عملکرد اقتصادی و اجتماعی خود، ارتقای استانداردهای زندگی اجتماعی افراد جامعه را در دستور کار خود قرار دهند (Aluchna, 2010).

امروزه یکی از تأثیرگذارترین نهادها در کشورهای درحال توسعه، دانشگاه‌ها هستند. پژوهش‌های چند دهه گذشته نشان داده که دانشگاه‌ها به مثابه سایر بخش‌های

اقتصادی، در قبال جامعه مسئول و پاسخگو هستند، تا جایی که واژه دانشگاه پاسخگو را برای مؤسسات آموزش عالی مطرح می‌نمایند. از مهم‌ترین دلایل ضرورت ورود دانشگاه‌ها در حوزه مسئولیت اجتماعی می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

أ. قدرت تأثیرگذاری در پایداری محیطی (Nejati et al., 2011)

ب. تأثیرپذیری در حل بحران‌های اخلاقی، اقتصادی - اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی (Ramos-Monge, 2019)

ج. رشد سریع تعداد مؤسسات آموزش عالی و دانشجویان و نقش مؤثر آن‌ها در توسعه جامعه (Dąbrowski et al., 2018)

د. نقش بی‌بدیل دانشگاه‌ها در رفع نیازهای جدید و کاهش شکاف نظر و عمل در رشته‌های مختلف (Latif, 2018)

برنامه درسی رشته کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری آخرین بار در سال ۱۳۹۲ به دلایلی چون تغییرات جمعیتی و شهرنشینی، تغییر در محتوای دروس برنامه‌ریزی نظیر روش‌های کمی و کیفی، لزوم توسعه نوآوری و خلاقیت و از همه مهم تر شکل‌گیری دوره کارشناسی شهرسازی در سال ۱۳۸۷ و لزوم انطباق برنامه درسی مقطع ارشد با دوره کارشناسی مورد بازنگری قرار گرفت (Ministry of Science, Research and Technology, 2013, 2). از سال ۱۳۹۲ تاکنون این برنامه مورد بازنگری و بروز رسانی قرار نگرفته است.

روند صعودی افزایش تعداد دانشجویان شهرسازی به‌خصوص در سال‌های اخیر، ابهام در رابطه حرفه و رشته، عدم رضایت دانشجویان و اساتید از محتوای آموزشی (Fallah Manshadi, 2014) از یک‌طرف و گسترش روزافزون جمعیت شهرها و به تبع آن بروز مشکلات پیچیده و رو به ازدیاد در پرتو تغییرات ماهوی در اجزای سیستم شهرها و تحول و تغییر محتوا و رویه در حرفه از طرف دیگر، موجب

در یک تقسیم‌بندی، سیر رویکردهای کلان نظام دانشگاه‌ها را به چهار نسل به شرح ذیل دسته‌بندی می‌کند:

- نسل اول: دانشگاه آموزش محور
- نسل دوم: دانشگاه پژوهش محور
- نسل سوم: دانشگاه نوآور و کارآفرین
- نسل چهارم: دانشگاه کارآفرین، ارزش آفرین و ثروت آفرین، مبتنی بر نظام دانش بنیان (Garretsen et al., 2021)

برخی نیز پنج نسل مختلف را تعریف می‌کنند و معتقدند دانشگاه‌های نسل پنجم، دانشگاه‌های انسان ساز و تمدن ساز هستند (Fazel et al., 2017).

دانشگاه نسل چهارم باید ضمن بررسی روندهای جاری و آتی جهانی و تشخیص نقاط قوت و ضعف جامعه، مسیرهای سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی کشور را به سمت‌وسویی رهنمون کنند که کشور بتواند جایگاه مناسب خود را در منطقه و نظام بین‌الملل به دست آورد. (Mahdi, 2016) دانشگاه‌های نسل چهارم، دانشگاه‌هایی اخلاق مدار و ارزش‌گرا بوده و به توسعه کرامت‌های انسانی پای بندند (Khazani et al., 2013).

۲-۲- مسئولیت اجتماعی دانشگاه،^۱ تعاریف و مفاهیم

مسئولیت علمی اجتماعی دانشگاه اولین بعد در راستای دستیابی به دانشگاه‌های نسل چهارم است (Ahmadian, 2021). مسئولیت اجتماعی روشی را توصیف می‌کند که از طریق آموزش، تحقیق و رویدادها و فعالیت‌های عمومی، در رفاه اجتماعی و اقتصادی جوامع خود تفاوت ایجاد می‌شود. این رویکرد، مؤسسات آموزش عالی را برانگیخت تا استراتژی‌های آموزشی را بیشتر کنند بطوریکه عناصر کلاسیک یادگیری را به روش‌های جدیدی بیان می‌کند: کنش، تجربه و تأمل، نظریه. در این زمینه، یادگیری خدماتی انگیزه جدیدی به‌ویژه در حوزه آموزش عالی اروپا

شده تا ارزیابی، بازنگری و سنجش کارایی نظام آموزش شهرسازی در هماهنگی با حرفه، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین چالش‌های پیش روی نظام آموزش شهرسازی در جهان و ایران مطرح گردد. در بسیاری از کشورها، برنامه‌های درسی برنامه‌ریزی به طور مرتب توسط مؤسسات حرفه‌ای و هیئت‌های بازبینی به‌نوعی مورد بررسی قرار می‌گیرند و غالباً از شاغلین برای ورود به این ارزیابی‌ها دعوت می‌شود تا تضمین شود که برنامه‌های درسی ترکیبی مناسب از موضوعات را ارائه می‌کند و مهم‌ترین موضوعات را پوشش می‌دهند (Frank, 2006).

بنابراین، در وضعیت کنونی بازنگری در محتوا و رویه نظام آموزش برنامه‌ریزی شهری در تناسب با حرفه، لازم و ضروری است و پژوهش پیش رو این هدف را در چارچوب رویکرد مسئولیت اجتماعی دانشگاه دنبال می‌کند. در این راستا پس از مرور و بررسی پیشینه و مبانی نظری مرتبط با چالش موردبحث و تبیین ابعاد رویکرد مسئولیت اجتماعی دانشگاه، شش سؤال طراحی و در قالب مصاحبه عمیق با خبرگان نهادهای مختلف درگیر در برنامه‌ریزی شهری و مرتبط با دانشگاه یزد مطرح گردید. سپس با استفاده از روش تحلیل تماتیک، شبکه مضامین یافته‌های پژوهش ترسیم و ارائه گردید.

۲- پیشینه و مبانی نظری پژوهش

۲-۱- سیر تحول رویکرد های کلان نظام دانشگاهی

الزامات و نیازهای کشورها در دنیای معاصر و تغییر مداوم نیازهای انسان‌ها، موجبات تغییر و تحول در اهداف، کارکردها و وظایف نظام دانشگاهی را موجب شده است. (Suhonen, 2019 & karhunen) و این تغییرات محتوایی و رویه‌ای نیازمند توجه به مقوله تفکر در حوزه محتوایی و شکلی در مدیریت و رهبری، برنامه‌ریزی و سازگاری با محیط‌های درون و برون‌سازمانی جهت پاسخگویی به نیازهای مختلف در تمام شئون اجتماعی، اقتصادی، علمی، فرهنگی و غیره است (Kapitulčinová et al., 2018).

¹ University Social Responsibility (USR)

مالی، دانشگاه‌های همتا، جوامع، محیط‌زیست و تأمین‌کنندگان به شیوه‌ای دلسوزانه و مسئولانه برای دستیابی به پایداری دانشگاه است (Shek & Hollister, 2017). (53)

این بینش با اندیشیدن به فرایند شکل‌گیری دانشجویان به‌عنوان پیوستاری است که در طول زندگی گسترش می‌یابد که هم یک جست‌وجوی شخصی-مستقل و هم مشارکتی-مشترک برای دانش و درک را فرض می‌کند و به فرد اجازه می‌دهد تا خود را با فضای اجتماعی به طور فزاینده‌ای وفق دهد و آن را نیز تغییر دهد، به‌این ترتیب، مسئولیت اجتماعی دانشگاه مسئول ارتقای فضاهای آموزشی متعدد است و نیاز به توسعه فرصت‌هایی دارد که به دانشجویان اجازه می‌دهد در زمینه و در همکاری با دیگران، یاد بگیرند (Santos et al., 2016).

امروزه مؤسسات آموزشی بیشتر و بیشتر در تلاش هستند تا استراتژی‌های مسئولیت اجتماعی دانشگاه را در همه حوزه‌های دانشگاهی پیاده‌سازی کنند. چرا که شکاف روبه‌رشد بین مدل‌های آموزشی، نیازهای اجتماعی و نیاز بازار به مهارت‌های جدید، دانشگاه‌ها را مجبور می‌کند تا با ذی‌نفعان خود (مانند دانشجویان، کارفرمایان، دولت، جامعه و غیره) ارتباط خود را حفظ کنند (Khatami et al., 2023). از سوی دیگر، آنها باید دانشجویان را برای فعالیت‌های حرفه‌ای آینده‌شان و همچنین برای زندگی‌شان آماده کنند. ارتباط بین دانشگاه و نقش اجتماعی آن بسیار مهم است، به‌ویژه زمانی که دانشگاه‌ها نه تنها پایدارترین نهادهای تمدن هستند، بلکه به این دلیل که اکنون در حال تبدیل شدن به یک صنعت دانش جهانی هستند (Shek & Hollister, 2017).

در واقع، به‌رسمیت شناختن و فراخوانی فزاینده‌ای برای مسئولیت اجتماعی-عمومی وجود دارد که از او می‌خواهد مسائلی را که بر رفاه جوامع، ملت‌ها و جامعه جهانی تأثیر می‌گذارد شناسایی و رسیدگی کند و طیف وسیعی از روش‌های آموزشی نوآورانه را جهت پرورش تفکر انتقادی و خلاقیت دانشجویان در دانش موضوعی و همچنین فراتر از

دریافت کرد، زیرا دانشگاه‌ها به دنبال راه‌هایی برای بیان بعد اجتماعی و «مأموریت سوم» خود به‌عنوان مؤسسه‌هایی بودند که نه تنها متعهد به رسیدگی و حل مشکلات اجتماعی بودند، بلکه متعهد به پرورش فارغ‌التحصیلان و افکار عمومی از طریق تجربیات قدرتمند تعامل برای دانشجویان و جامعه بودند (Coelho & Menezes, 2021).

مسئولیت اجتماعی دانشگاه را می‌توان به‌عنوان مجموعه‌ای از مسئولیت‌ها تعریف کرد به‌طوری که دانشگاه از نظر عملیاتی کارآمد باشد، در فعالیت‌های تحقیقاتی موفق باشد، به طور مؤثر و کارآمد ذی‌نفعان خود را مدیریت کند، قانونمند باشد، از اخلاق با انجام درست کارها پیروی کند، بار را با انجام ابتکارات بشردوستانه تقسیم کند، و جامعه را درگیر کند (Latif, 2018).

مسئولیت اجتماعی دانشگاه یکی از ابعاد راهبردی دانشگاه است که رفاه و مشارکت همه ذی‌نفعان را در تشویق و مدیریت یک نگاه جامع به دانش اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی و دانشگاهی هدف قرار می‌دهد و همچنین با ایجاد فعالیت‌های و پروژه‌های باارزش مشترک باهدف دستیابی به پایداری، به‌عنوان قطبی بین نهادهای شرکتی و نیازهای محیطی محلی و جهانی جامعه عمل می‌کند (Kouatli, 2019).

مسئولیت اجتماعی دانشگاه شامل نحوه مدیریت پردیس، نحوه یادگیری دانش‌آموزان، نحوه توسعه برنامه درسی، نحوه مشارکت اساتید در تحقیقاتی است که راه‌حل‌ها را ایجاد می‌کند، و همچنین توسعه مشارکت محلی و مشارکتی با جوامع است (Gomez-Vasquez et al., 2018).

مسئولیت اجتماعی دانشگاه سودمندی اجتماعی دانش را ارتقا می‌دهد و کیفیت زندگی را بهبود می‌بخشد (Nagwa Babiker, 2019). مسئولیت اجتماعی دانشگاه رویکردی در مورد دانشگاه‌ها است که فراتر از تعهدات قانونی خود برای مدیریت تأثیری که بر محیط‌زیست و جامعه می‌گذارند، بکار می‌رود. این رویکرد شامل نحوه تعامل دانشگاه‌ها با دانشجویان، کارمندان، دولت، سازمان‌های تأمین

فراتر از آموزش آکادمیک پروژه‌های مسئولیت اجتماعی دانشگاه، فرصت‌هایی را برای ایجاد تعادل بین تئوری و عمل، عمل و تأمل ایجاد می‌کنند، به گونه‌ای که رشد و توانمندی دانش‌آموزان را در حوزه‌های مختلف زندگی آنها تقویت می‌کند (Rutti et al., 2016).

مسئولیت اجتماعی دانشگاه باید در هسته مؤسسات آموزش عالی و در تمام حوزه‌های مؤسسات آموزش عالی، از آموزش و پژوهش، حکومت و مشارکت جامعه باشد (Villa, 2014). به همین دلیل است که پروژه‌های این رویکرد، می‌تواند در زندگی دانشگاه‌ها و دانشجویان اهمیت داشته باشد، زیرا آنها مؤسسات آموزش عالی را در انجام مسئولیت‌های اجتماعی به روش‌های مختلف راهنمایی می‌کنند (Santos et al., 2016). پروژه‌های مسئولیت اجتماعی دانشگاه، با تمرکز یادگیری دانش‌آموزان بر حل مسئله در دنیای واقعی، ارتباطات قوی‌تری را بین تئوری و عمل ایجاد می‌کنند و مهارت‌های دانش‌آموزان را تقویت و پل‌هایی را بین آکادمی و جوامع ایجاد می‌کنند (Coelho & Menezes, 2021).

به‌طور کلی ابعاد مسئولیت اجتماعی دانشگاه را می‌توان به شرح ذیل (شکل شماره ۱) طبقه‌بندی نمود:

ارزش‌های دانشگاه: در رویکرد مسئولیت اجتماعی، ارزش‌ها به‌عنوان نیروی محرکه و اساس اقدامات، تصمیمات و کارکردهای دانشگاه محسوب می‌شوند. سه جزء اصلی ارزش‌ها: اخلاق، مشارکت و شفافیت است.

فرایند آموزش: در این رویکرد، دغدغه اصلی استفاده از فرایندی مستمر و باکیفیت برای تربیت شهروندان فعال و متعهد باهدف رفع نیازهای اقتصادی و اجتماعی جامعه از طریق یادگیری خدماتی و یادگیری مادام‌العمر است (Esfijani et al., 2013).

پژوهش: از دیدگاه مسئولیت اجتماعی دانشگاه، پژوهش به‌عنوان نوعی فعالیت علمی در نظر گرفته می‌شود که باهدف مدیریت دانش اجتماعی انجام می‌شود.

آن را معرفی کند (Santos et al., 2016). این امر مستلزم آن است که دانشجویان به طور کامل توانایی‌های خود را با احساس مسئولیت اجتماعی توسعه دهند، و آنها را آموزش دهند تا شرکت‌کنندگان مهمی در یک جامعه دموکراتیک شوند و مروج تغییراتی باشند که برابری و عدالت را تقویت می‌کند (Simons & Masschelein, 2009; UNESCO, 1998).

این خواسته‌های ضروری متعاقباً در اهداف توسعه پایدار سازمان ملل متحد (United Nations, 2015) به سطح بعدی منتقل شده‌اند که هدف آن این است که تا سال ۲۰۳۰، همه فراگیران دانش، مهارت‌های موردنیاز برای ارتقای توسعه پایدار، از جمله حقوق بشر، ترویج فرهنگ صلح و عدم خشونت، شهروندی جهانی و قدردانی از تنوع فرهنگی به دست آورند (Coelho & Menezes, 2021).

پیوند مسئولیت اجتماعی دانشگاه به اقدامات از طریق پروژه‌های یادگیری خدماتی، مطمئناً می‌تواند فضاهای یادگیری قابل‌توجهی را برای دانشجویان ایجاد کند، ظرفیت‌های مهم مرتبط با تصمیم‌گیری، حل مسئله، تحقیق، تجزیه و تحلیل و مذاکره را تقویت کند، و در نهایت می‌تواند ضمن افزایش امکان آگاهی بیشتر، زمینه‌سازی بهبودهای اجتماعی و محیطی برای همه را نیز فراهم آورد (Vallaey et al., 2009).

رسج^۱ بر این نکته تأکید دارد که پروژه‌های مسئولیت اجتماعی دانشگاه می‌تواند موجب تقویت دانشجویان مسئولیت‌پذیر اجتماعی شود. زیرا با مشارکت فعال دانشجویان در پروژه‌های مرتبط با مسئولیت اجتماعی، تاثیر عمل خود را بر خدمات جامعه احساس می‌کنند. علاوه بر این، استقرار موفقیت‌آمیز فرهنگ یادگیری خدماتی در دانشگاه می‌تواند ادراک دانشجویان را به‌عنوان دستاوردهای شخصی و بین‌فردی، ارتقا و به مشارکت، به‌کارگیری دانش، کنجکاوی، تمرین تأملی، تغییر دیدگاه، شهروندی و مسئولیت اجتماعی توسعه و تعمیق دهد (Coelho & Menezes, 2021).

نهادی و حمایت‌های داوطلبانه دانشجویی در سطح پیرامونی و منطقه‌ای داشته باشند (Giuffré & Ratto, 2014).

در پژوهشی که توسط شفائی یامچلو و دیگران (۲۰۱۶) با عنوان «مسئولیت اجتماعی در دانشگاه‌ها» و با نمونه موردی دانشگاه تهران انجام شده است، چهار بعد شامل: الف) دانشگاه مسئول به لحاظ اجتماعی و زیست‌محیطی؛ ب) آموزش مسئولانه و معتبر حرفه‌ای‌ها و شهروندان؛ ج) مدیریت اجتماعی دانش و د) حمایت یکپارچه دانشگاه از توسعه پایدار، مورد ارزیابی قرار گرفت و نتایج مبین عدم مطلوبیت وضعیت موجود دانشگاه تهران بود (Shafaei, 2016).

می‌یر و همکاران^۳ (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان «آموزش سفارشی، چارچوبی برای تقویت همکاری بین مؤسسات آموزش عالی و بازیگران منطقه‌ای در توسعه پایدار^۴»، به نقش مسئولیت اجتماعی و ارتقای روش‌های یادگیری اشاره نموده که می‌تواند منجر به ارتقای کیفیت زندگی ساکنین و توانمندسازی افراد گردد (Meyer et al., 2018).

عسگری در پژوهشی با عنوان «نقش مسئولیت اجتماعی بر توسعه منابع محیط‌زیست و عملکرد سازمان شهرداری‌ها»، بر تأثیر معنادار رویکرد مسئولیت اجتماعی در توسعه منابع محیط‌زیست در ابعاد مختلف اجتماعی اقتصادی و همچنین بهبود عملکرد سازمان شهرداری‌ها تأکید می‌کند (Asgari, 2019).

همچنین پژوهش دیگری با عنوان «مفهوم‌سازی مسئولیت اجتماعی دانشگاه در ایران»، توسط برادران حقیر^۵ و همکاران در سال (۲۰۲۳) انجام شد. نتایج این پژوهش نشان داد که تلاش دانشگاه‌ها در ایران هنوز مبتنی بر آموزش سنتی است و استراتژی مشخصی برای مسئولیت اجتماعی وجود ندارد. (Baradaran Haghir et al., 2023) در سال ۱۴۰۰ نیز

به عبارت دیگر، تغییرات اجتماعی را برای رسیدگی به مشکلات جامعه از طریق همکاری بین کارشناسان دانشگاهی و مشارکت کنندگان جامعه ایجاد می‌کند.

خدمات: علاوه بر خدمات آموزشی و پژوهشی دانشگاه، دانشگاه باید خدماتی از قبیل خدمات بهداشتی درمانی، دسترسی به فناوری، طرح‌های ترویجی، برنامه‌های فرهنگی، رویدادهای عمومی، گالری‌ها، موزه‌ها، منابع کتابخانه‌ای، کنفرانس‌ها و کارگاه‌های آموزشی با دغدغه‌های عمومی، امکانات ورزشی، حمایت‌های مالی (کمک‌ها، بورسیه‌ها و جوایز) و خدمات داوطلبانه و خیریه ارائه دهد. برخی از این تسهیلات مختص دانشجویان و کارکنان و خانواده‌های آن‌ها است، درحالی‌که برخی ممکن است همه گروه‌های جامعه را پوشش دهند (Dąbrowski et al., 2018).

شکل ۱. ابعاد رویکرد مسئولیت اجتماعی دانشگاه، (Khatami et al., 2023)

۳-۲- پیشینه پژوهش

مفهوم مسئولیت اجتماعی به عنوان یکی از ابزار کلیدی راهبری و نیل به نسل چهارم دانشگاه‌ها در سطح جهان به بیش از یک دهه و در ایران به دهه اخیر بر می‌گردد. گیوفر و راتو^۱ (۲۰۱۴) در پژوهشی با عنوان «پارادایم جدید در آموزش عالی: مسئولیت اجتماعی دانشگاه^۲» ضمن تشریح این پارادایم، نتیجه می‌گیرند که دانشگاه‌ها در چارچوب مدیریت کیفیت و اعتباربخشی به طرح‌های منطقه‌ای اجتماعی و پیرامونی باید به طور کلی فعالیت‌هایی شامل کمک‌های فنی و

education institutions and regional actors in sustainable development

⁵ Baradaran Haghir

¹ Giuffré & Ratto

² A new paradigm in higher education: university social responsibility (USR)

³ Meyer et al.

⁴ Customized education as a framework for strengthening collaboration between higher

مسئولیت اجتماعی غافل مانده است (Mataji Nimvar et al., 2023).

در حوزه تخصصی شهرسازی، خاتمی و همکاران در دو مقاله در حوزه آموزش طراحی شهری با تأکید بر چارچوب مسئولیت اجتماعی، الگوی مسئولیت اجتماعی برای رشته طراحی شهری در چهار بخش ارزش‌ها، مدیریت، اعمال، و اثرات را تدوین نمودند (Khatami et al., 2022)؛ (Khatami et al., 2023).

پژوهش‌های دیگری نیز انجام شده و یا در دست تهیه است. لیکن به‌منظور نیل به نتایج ملموس این رویکرد، می‌بایست سیاست‌ها، اهداف و اقدامات مسئولیت اجتماعی دانشگاه به‌طور عملیاتی در ساختار وزارت علوم، دانشگاه‌ها، دانشکده‌ها و رشته‌ها نهادینه گردد. به‌عنوان مثال دانشگاه منچستر^۱ در بریتانیا یکی از سه هدف استراتژیک خود را بر پایه مسئولیت اجتماعی قرار داده و یک برنامه پنج ساله جهت تحقق آن در نظر گرفته است (University of Manchester, 2019).

۴-۲- ارتباط رویکرد مسئولیت اجتماعی و شیوه های نظام آموزش در شهرسازی

بر اساس آنچه گفته شد، نقش جدید تعهد اجتماعی در عملکرد حرفه‌ای چالشی جدید برای جامعه دانش است و بر اساس اصول مسئولیت اجتماعی دانشگاه انجام می‌شود. نهادهای دانشگاهی به‌عنوان بازیگران اجتماعی باید بااخلاق در ارتقای انتقال دانش به جامعه و ترویج توسعه پایدار جهانی عمل کنند. مؤسسات آموزشی باید بر ایجاد و نوآوری در فناوری‌های جدید نظارت داشته باشند که ممکن است پاسخگوی برخی از چالش‌های جهان امروز باشد، اما لازم است دانشجویان به مهارت‌های مناسب و اخلاق تجاری مجهز شوند (Giuffré & Ratto, 2014).

خاتمی^۲ و همکاران (۲۰۲۳) در مقاله‌ای رویکردهای کلی شیوه‌های آموزش در ادبیات طراحی شهری را با توجه به رویکرد مسئولیت اجتماعی دانشگاه به شرح ذیل ارائه

پژوهش مشابهی در ارتباط با نقش دانشگاه در آموزش عالی کشاورزی توسط رجیبان غریب و همکاران انجام شد و پیمادهای مسئولیت‌پذیری اجتماعی در این حوزه برای جامعه تبیین گردید (Rajabian Gharib et al., 2021).

احمد کیخا و ابیلی نیز در پژوهشی پنج مؤلفه مسئولیت اجتماعی؛ شامل اخلاقی، قانونی، زیست‌محیطی، مشارکت اجتماعی و اقتصادی را به‌عنوان مؤلفه‌های مسئولیت اجتماعی جهت تحلیل وضعیت مسئولیت اجتماعی گروه مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی دانشگاه تهران انتخاب و میزان رضایت و مطلوبیت هر مؤلفه را سنجش و در نهایت پیشنهادهای سیاستی را برای نظام آموزش عالی ارائه نمودند (Keykha & Abili, 2020).

احمدیان چاشمی و همکاران در سال (۲۰۲۱) در پژوهشی مدل ارتقای کیفیت آموزشی در نسل چهارم دانشگاه را به کمک نخبگان ارائه و تبیین نمودند. ارزیابی این پژوهش نیز حاکی از عدم تعریف این رویکرد در فرایند جاری دانشگاه‌های کشور بود (Ahmadian Chashemi et al., 2021).

دولتی و همکاران در سال (۲۰۲۱) در پژوهشی با بیان فقدان جایگاه این رویکرد در ایران، پیامدهای مشارکت اجتماعی دانشگاه در جامعه محلی را واکاوی نمودند. (Dolati et al., 2021) در همین سال یدالهی ده چشمه و همکاران نیز در پژوهشی ضمن اشاره به عدم تعریف این رویکرد در سازوکار دانشگاهیان، الگوی دانشگاه نسل چهارم برای دانشگاه‌های ایران را معرفی و تبیین نمودند (Yadollahi Dehcheshmeh et al., 2021).

متاجی نیم‌ور و همکاران در پژوهشی با عنوان «اخلاق و مسئولیت اجتماعی در برنامه درسی رشته آموزش و توسعه منابع انسانی» به این نتیجه رسیدند که اخلاق و مسئولیت اجتماعی در این رشته، موضوعات به حاشیه رانده شده‌ای هستند و مغفول مانده‌اند. به عبارتی، این رشته تمرکز خود را بر توسعه فردی و توسعه سازمانی معطوف کرده و از ابعاد

^۲ Khatami

^۱ University of Manchester

نموده اند که با اندکی اغماض، می‌توان به کل نظام آموزش شهرسازی تعمیم داد (Khatami et al., 2023):

ا. آموزش سنتی: در این نگاه، نظریه‌ها؛ دانش هنجاری، انواع مهارت بخصوص مهارت‌های طراحی سه‌بعدی، مهارت‌های ارتباطی و... با نقش‌آفرینی استاد درس و مبتنی بر نظریه عینیت‌گرایی مبنای آموزش خواهد بود.

ب. یادگیری پروژه محور: در این نگاه، دانش کاربردی، دانش زمینه‌ای، تحول و ساخت دانش، منجر به محصول نهایی می‌شود. مهارت ارتباط با بازار کار و همکاری با یک شرکت، آگاهی از نقاط قوت و کیفیت تحصیلی از طریق انجام پروژه، یادگیری بر پایه مشکلات، پیوند دادن دانش‌آموزان به موضوع واقعی، یادگیری دانش‌آموز محور، منجر به مشارکت سه‌جانبه بین مشتری، دانش‌آموز و معلم می‌شود.

ج. یادگیری خدماتی^۱: هدف این روش تعمیق ادراک با عملکرد در یک محیط واقعی در حین خدمت به جوامع محلی و حل مشکلات آنها است. محصول نهایی این رویکرد که در راستای اهداف مسئولیت اجتماعی دانشگاه عمل می‌نماید، دانش کاربردی، دانش زمینه‌ای، دانش چندفرهنگی، دانش چندرشته‌ای مهارت پیوند نظریه و عمل، کار با مردم و تیم‌های بین‌رشته‌ای، درک مشکلات پیچیده و دائماً در حال تغییر در زمان واقعی، القای درک چندفرهنگی از زمینه‌ها، القای تحلیل‌ها و راه‌حل‌های چندرشته‌ای و چند مقیاسی، درک عمیق‌تر از مطالب دوره، مشارکت شرکت‌کنندگان، کار بر روی جنبه سازنده پایداری ارزش مشارکت جامعه، دستیابی به احساس ارتباط و افزایش رضایت سازمانی، مسئولیت اجتماعی و رهبری مدنی، افزایش آگاهی دانش‌آموزان از شرایط اجتماعی و تمایل بیشتر برای شرکت در فعالیت‌های داوطلبانه خواهد بود.

د. آموزش برای توسعه پایدار^۲: رویکردهای تحقیق و آموزش دانش مبتنی بر اصول توسعه پایدار و شامل ابعاد اجتماعی، زیست‌محیطی و اقتصادی مرتبط است. دانش نحوه مشارکت در یک فرایند عمومی و بهبود حکمرانی، خودسازماندهی، خودارزیابی، خودآگاهی، تاب‌آوری و ظرفیت سازگاری، تفکر انتقادی، تفکر سیستماتیک و حل مسئله، همکاری از دستاوردهای این آموزش است. همچنین مشارکت شامل همه ذی‌نفعان؛ رهبری مؤثر؛ عمل کردن و رفتار پایدار، احساس مسئولیت و فوریت در مورد محیط‌زیست، توجه به عدالت و ارزش‌های اجتماعی مانند حقوق بشر، برابری جنسیتی، مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، حفاظت از فرهنگ‌های بومی به صورت یکپارچه و غیره؛ کمک به ایجاد جامعه‌ای پر رونق، اخلاقی و مدنی؛ ارزش‌های اخلاقی و اجتماعی - فرهنگی پایداری و تبدیل شدن به یک متخصص مسئول، از جمله سایر دستاوردهای این رویکرد خواهد بود.

مرور ادبیات نظری و پژوهش‌های صورت گرفته در خصوص نحوه مواجهه با چالش اصلی این پژوهش نشان داد که بازنگری چارچوب نظام آموزش شهرسازی در تناسب با حرفه، در پرتو ورود به نسل چهارم و پنجم دانشگاه‌ها و بر اساس مسئولیت‌های اجتماعی دانشگاه‌ها در ایران نه تنها واجد اهمیت است، بلکه لازم و ضروری و از جمله موضوعات در اولویت برای نظام آموزش عالی ایران است. پژوهش‌های صورت گرفته حاوی مدل‌هایی برای توسعه این رویکرد در دانشگاه‌ها و در سطح وزارت علوم هستند، لیکن نحوه کاربرستی این رویکرد در رشته‌های عملی نظیر برنامه‌ریزی شهری تاکنون مورد مذاقه قرار نگرفته است. تنها در پژوهش خاتمی و همکاران (Khatami et al., 2022) و (et al., 2023)، ورود مناسبی به حوزه طراحی شهری شده و شیوه‌های آموزش طراحی شهری بر مبنای رویکرد مسئولیت اجتماعی معرفی شده است.

² Education for sustainable development (ESD)

¹ Service-learning (SL)

۵-۲- نسبت چالش با رویکرد های کلان آموزشی

از آنجا که رویکردهای کلان نظام آموزشی به صورت مستقیم بر اهداف، محتوا، رویه و فرایندهای دانشگاهها مؤثر هستند،

در نتیجه خروجی نهایی و محصولات دانشگاه نیز منبث از همین رویکردها خواهد بود. در جدول زیر ارتباط چالش مورد بحث با رویکردهای کلان نظام آموزش در طول دهه های گذشته بررسی شده است (جدول شماره ۱).

جدول ۱. ارتباط چالش عدم تناسب نظام آموزشی و حرفه با نسل های کلان نظام آموزش

چالش	معیار	نسل اول (آموزش)		نسل دوم (آموزش و پژوهش)	نسل سوم (نوآوری و کارآفرینی)	نسل چهارم (تحول آفرینی، ارزش آفرینی، بوم‌شناختی و توسعه دانش‌بنیان)
عدم تناسب آموزش شهرسازی با حرفه	محتوای دروس	دوره اول	سیطره مباحث کالبدی	دانش تلفیقی - ورود اندیشه توسعه پایدار در محتوای دروس - ورود و تقویت دروس مرتبط با روش تحقیق	ورود ادبیات کارآفرینی - توجه به دانش مرتبط با تجارب شهرسازی - پررنگ‌تر شدن کارگاه‌ها	تقویت اخلاق‌گرایی - ورود نظریه سازنده‌گرایی در محتوا - تأکید بر ساخت دانش تعاملی و کاربردی - پیوند محتوا با زمینه و بستر
		دوره دوم	سیطره علوم اجتماعی			
		دوره سوم	ورود علوم زیست‌محیطی			
	راهبرد	توسعه علم/انتقال علم - پرورش متخصص		پرورش متخصص - گسترش مرزهای دانشگاه از طریق دنیای پژوهش - رشد و توسعه علم نظری	توسعه علم کاربردی - توسعه کارآفرینی - توسعه اشتغال مبتنی بر دانش - پرورش متخصص تسهیل‌گر	توسعه نقش آفرینی دانشگاه در منطقه هدف - تعهد به مسئولیت‌های اجتماعی دانشگاه - تقویت ارتباط با جامعه و مسائل محلی و زمینه - پرورش متخصص میانجی‌گر
	خروجی مرتبط با چالش	شکاف زیاد در آموزش دانشگاهی و حرفه شهرسازی		حرکت در راستای شناخت عوامل مؤثر بر کاهش شکاف	پررنگ‌شدن جایگاه حرفه در آموزش و توسعه علم مبتنی بر حرفه - کاهش شکاف آموزش و حرفه	باز تعریف آموزش مبتنی بر نیاز جامعه هدف و حرفه - ساخت دانش تعاملی مبتنی بر حرفه - کاهش شکاف آموزش و حرفه

۳- روش تحقیق

این پژوهش از حیث هدف جزء پژوهش های کاربردی بوده و نوع پژوهش کیفی و از روش تحلیل تماتیک^۱ جهت انجام پژوهش استفاده شده است. تحلیل تماتیک یا تحلیل مضمون، روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده های کیفی است. این روش فرایندی برای تحلیل داده های متنی است و داده های پراکنده و متنوع را به داده هایی غنی و تفصیلی تبدیل می کند (Khneifer & Moslemi, 2019). (51)

جهت جمع آوری داده ها از اسناد و منابع کتابخانه ای و به طور خاص از ابزار پرسش نامه و شیوه مصاحبه

مطابق با جدول فوق راهبرد تعهد به مسئولیت اجتماعی دروازه رسیدن به کاهش شکاف نظام آموزش و حرفه و افزایش نقش آفرینی دانشگاه در محیط اجتماعی است. همچنین تأکید بر یادگیری خدمت، ساخت دانش تعاملی و بازتعریف آموزش مبتنی بر نیاز جامعه هدف و حرفه نیز از جمله خروجی های مورد انتظار در عمل به مسئولیت اجتماعی دانشگاه است. در ادامه نحوه ورود رویکرد مسئولیت اجتماعی و چگونگی آن در ساختار رشته برنامه ریزی شهری دانشگاه یزد با کمک همه بازیگران این عرصه در استان تشریح شده است.

¹ Thematic analysis

ج. ترکیب و ادغام متن: تدوین گزارش خروجی نهایی این مرحله خواهد بود.

بر اساس مسئله پژوهش، مبانی نظری و ابعاد چهارگانه مسئولیت اجتماعی دانشگاه، شش سؤال به شرح ذیل جهت انجام مصاحبه تدوین گردید:

۱. از نظر شما شکاف میان نظر (دانش برنامه‌ریزی یا شهرسازی) و عمل (حرفه شهرسازی) در ایران ناشی از چه عوامل و محرک‌هایی است؟ رویکرد مسئولیت اجتماعی چگونه می‌تواند در کاهش این شکاف مؤثر واقع شود؟

۲. آموزش فعلی در گروه شهرسازی یزد (رشته برنامه‌ریزی شهری) در کدام زمینه‌های آموزشی در تناسب با حرفه دارای قوت و در کدام زمینه‌ها دارای ضعف است؟ آیا به مسئولیت اجتماعی خود در مورد ذی‌نفعان عمل می‌کند؟

۳. به نظر شما دانش شهرسازی در حال حاضر بیشتر توسط اساتید منتقل می‌شود و یا به صورت تعاملی با دانشجوی ساخته می‌شود و یا هر دو؟

۴. آیا چارچوب و سرفصل آموزشی رشته برنامه‌ریزی شهری در تناسب با حرفه شهرسازی کارایی لازم را دارد؟ و آیا در تدوین این چارچوب نظرات دی‌نفعان مختلف نظیر مشاورین حرفه‌ای لحاظ می‌شود؟ آیا سرفصل به صورت متناوب بروز رسانی می‌شود؟

۵. آیا دروس کارگاهی توانسته پیوند مناسبی با حرفه ایجاد نماید؟ آیا می‌تواند زمینه‌ساز طراحی محیط فیزیکی باشد؟ با تقویت یا اضافه نمودن دروس کارگاهی موافقت؟ چگونه رویکرد مسئولیت اجتماعی می‌تواند در دروس کارگاهی زمینه ساز تقویت اهداف گردد؟

۶. در راستای ارتقای کارایی نظام آموزش برنامه‌ریزی شهری در تناسب با حرفه و ایفای نقش مسئولیت

نیمه‌ساختاریافته در قالب مصاحبه عمیق استفاده شده است. جامعه مورد مطالعه و به عبارتی منابع اصلی داده‌ها، شامل کلیه اساتید، دانشجویان، فارغ‌التحصیلان، سیاست‌گذاران دخیل در نظام آموزش شهرسازی (با تأکید بر گروه آموزشی شهرسازی یزد) و حرفه‌مندان، مهندسین مشاور شهرساز و مدیران و کارمندان ادارات مرتبط و فارغ‌التحصیلان از دانشگاه یزد است. با توجه به حجم بالای جامعه مطالعاتی، به‌ناچار از نمونه‌گیری و به طور خاص از روش گلوله‌برفی جهت انتخاب نمونه‌ها استفاده شده است. همچنین حجم نمونه مورد نیاز و کافی جهت انجام مصاحبه، به شیوه نمونه‌گیری متوالی (افزایش حجم نمونه تا زمان رسیدن به کفایت نظری) تعیین شده است. بنابراین حجم نمونه از قبل نامشخص بوده و پس از رسیدن به اشباع نظری در نتایج به‌دست آمده، نمونه‌گیری متوقف خواهد شد. روش کار نیز به این صورت خواهد بود که پس از انجام مصاحبه نخست، از مصاحبه‌شونده درخواست معرفی نمونه یا نمونه‌های دیگر می‌شود. از آنجا که تحلیل هر مصاحبه بلافاصله بعد از مصاحبه انجام می‌شود و متن مصاحبه به صورت دستی پیاده‌سازی، کدگذاری و مضمون‌یابی می‌شود، تعداد مصاحبه‌ها بستگی به رسیدن به اشباع نظری در خروجی تحلیل‌ها دارد. به عبارت دیگر تنها زمانی روند مصاحبه‌ها تمام می‌شود که نتایج جدیدی از دل مصاحبه بیرون نیاید. در این راستا با ۲۵ نفر از اساتید، دانشجویان، مشاوران شهرساز، کارمندان نهادهای کارفرمایی و سازمان نظام‌مهندسی یزد، مصاحبه به‌عمل آمده است. همچنین جهت تأیید پایایی پژوهش از شیوه دریافت بازخورد از پاسخ‌دهندگان (Khneifer & Moslemi, 2019, 65) استفاده و پایایی تأیید شده است.

مراحل روش تحلیل تماتیک (مضمون) (Abedi, 2011):

أ. تجزیه و توصیف متن: در این مرحله مصاحبه‌ها پیاده‌سازی شده و کدهای اولیه مشخص می‌شود.

ب. تشریح و تفسیر متن: در این مرحله ترسیم و تحلیل شبکه مضامین انجام می‌شود.

مضمون پایه در قالب دو حوزه اصلی شامل «دلایل و محرک‌ها» و «راه کارها» شناسایی شدند. این مضامین به طور خاص ذیل رویکرد مسئولیت اجتماعی دانشگاه به عنوان یکی از ارکان ارتقا دهنده جایگاه نظام آموزش برنامه ریزی شهری در تناسب با نظام حرفه به شرح جدول ذیل ارائه شده اند (جدول شماره ۲).

اجتماعی گروه شهرسازی، چه دروس یا محتوا و یا رویه‌ای را پیشنهاد می‌دهید؟

۴- بحث و یافته‌های پژوهش

۴-۱- ترسیم و تحلیل شبکه مضامین در حوزه مسئولیت اجتماعی دانشگاه

طبق ترسیم و تحلیل شبکه مضامین بر اساس مصاحبه‌های انجام شده، ۲۳ مضمون فراگیر، ۱۶ مضمون سازمان‌دهنده و ۶

جدول ۲. جدول مضامین در حوزه مسئولیت اجتماعی دانشگاه

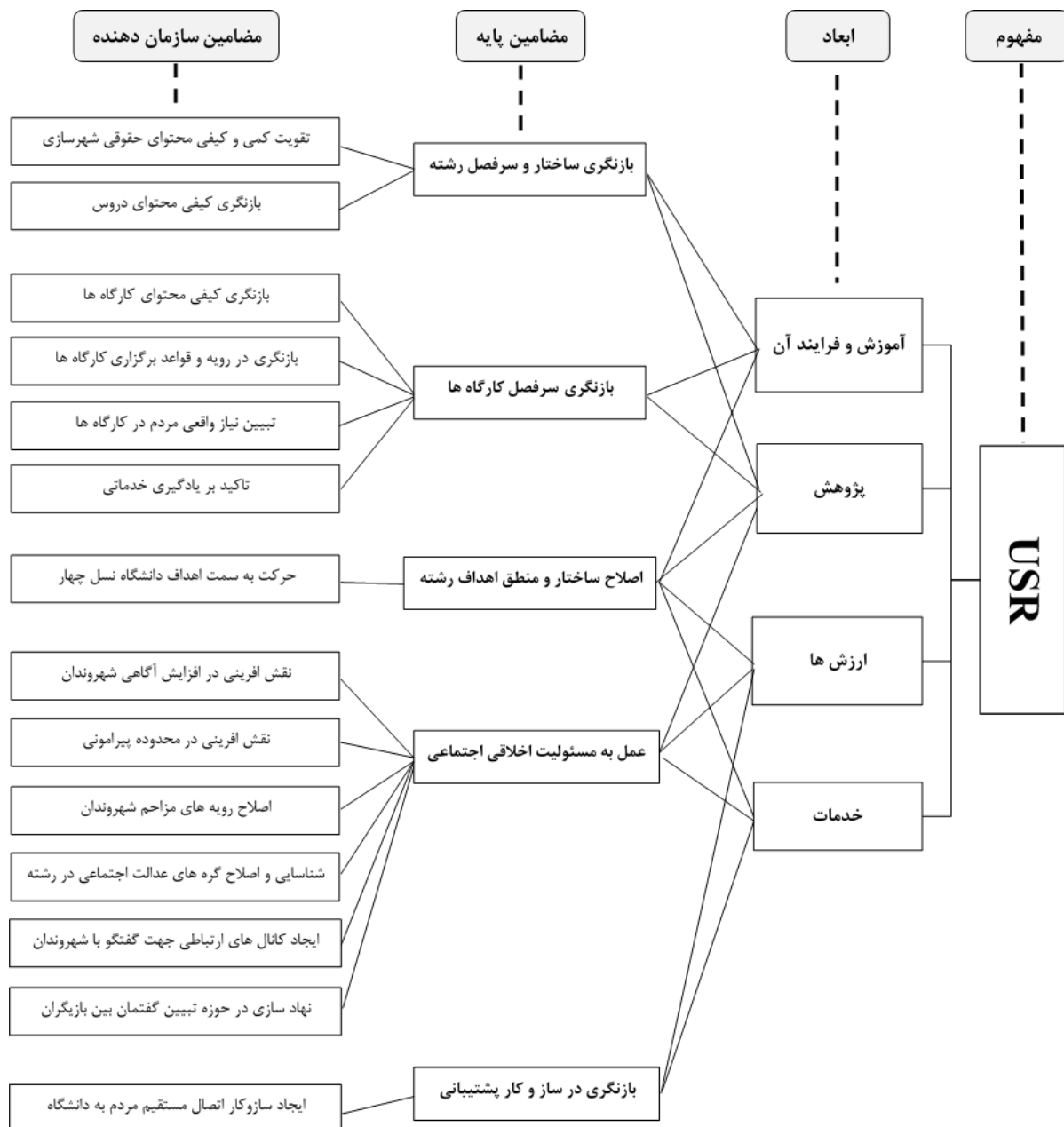
حوزه	مضامین پایه	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر
دلایل و محرک‌ها	لزوم بازنگری ساختار و سرفصل رشته	تقویت کمی و کیفی محتوای حقوقی شهرساز	در سرفصل مواجه با مفهوم حقوق شهروندی در تراکم بسیار ضعیف است
			در سرفصل مواجه با مفهوم انتقال حقوق توسعه در بافت تاریخی بسیار ضعیف است
		بازنگری کیفی محتوای دروس	نقش منفعل دانشگاه در ارزیابی پروژه‌های اجرا شده
			در سرفصل مواجه با مفهوم عدالت بسیار ضعیف است
			عدم توجه کافی به نظام ارزشی - اخلاقی در محتوای دروس
	لزوم بازنگری سرفصل کارگاه‌ها	نیاز به بازنگری کیفی محتوای کارگاه‌ها	عدم انطباق موضوعات و محتوای حرفه در پروژه‌های کارگاهی
		بازنگری در رویه و قواعد برگزاری کارگاه‌ها	عدم توجه و شناخت از نیاز واقعی مردم در کارگاه‌ها
	بازنگری در سازوکار پشتیبانی	ایجاد سازوکار جهت اتصال مستقیم مردم به دانشگاه	نبود سازوکاری برای اتصال مستقیم مردم به دانشگاه جهت مشاوره
	ساختار غلط هدف‌گذاری رشته	حرکت به سمت دانشگاه نسل چهارم	اهداف کلان دانشگاه‌ها هنوز پژوهش است نه تولید دانش
			هدف استاد و دانشجو هر دو مقاله است نه حل مشکل و سازوکار وزارت علوم نیز همین را می‌خواهد
راه کارها	بازنگری سرفصل کارگاه‌ها	بازنگری کیفی محتوای کارگاه‌ها	در کارگاه‌ها روی نقاط قوت و ضعف شرح خدمات طرح‌ها باید کار شود
		تبیین نیاز واقعی مردم در کارگاه‌ها	تعریف محتوای کارگاه بر اساس نیاز واقعی
			نیاز به تدریس طرح انطباق کاربری
			نیاز به تدریس طرح انطباق ساختمان
			نیاز به تدریس طرح امکان‌سنجی
		تأکید بر یادگیری خدماتی	در کارگاه‌ها موضوع منطبق با پروژه‌های تعریف شده نهاد حرفه باشد
	مسئولیت اجتماعی - اخلاقی	نقش‌آفرینی در افزایش آگاهی شهروندان	دانشگاه باید نقش مؤثری در افزایش آگاهی شهروندان داشته باشد
		نقش‌آفرینی در محدوده پیرامونی	دانشگاه و گروه شهرسازی باید در مکان پیرامونی نقش‌آفرین باشد
		اصلاح رویه‌های مزاحم شهروندان	شناسایی و اصلاح رویه‌های مزاحم شهروندان در انجام امور شهرسازی مثل دریافت پروانه ساختمان
		شناسایی و اصلاح گره‌های عدالت اجتماعی در ساختار رشته	توسعه عدالت اجتماعی در طرح‌ها، محتوای دروس و قوانین به‌نوعی بازتوزیع مسئولیت اجتماعی در قبال مردم است
		ایجاد کانال‌های ارتباطی جهت گفتگوی مستقیم با شهروندان	بسترسازی جهت گفتگوی تعاملی با شهروندان به واسطه ابزارهایی مثل نشریه یا شبکه‌های اجتماعی
		نیاز به نهادسازی در حوزه تبیین گفتمان و تبادل نظر بین بازیگران شهرسازی	همه بازیگران شهرسازی خودشان و دیگران را باور ندارند

۲-۴- مدل راهنمای نحوه عمل به مسئولیت اجتماعی در دانشگاه یزد (با تأکید بر گروه شهرسازی)

با تلفیق یافته‌های پژوهش در شبکه مضامین و مبانی نظری پژوهش، مدل راهنمای نحوه عمل به مسئولیت اجتماعی در دانشگاه یزد (با تأکید بر گروه شهرسازی و رشته برنامه‌ریزی شهری) به تفکیک ابعاد چهارگانه رویکرد مسئولیت اجتماعی و باهدف کاهش شکاف نظام آموزش و حرفه به شرح نمودار ذیل ترسیم شده است (شکل شماره ۲).

مطابق با مدل ذیل، بازنگری ساختار و سرفصل رشته، بازنگری سرفصل کارگاه‌ها، اصلاح ساختار و منطق اهداف رشته، عمل به مسئولیت اخلاقی اجتماعی و بازنگری در سازوکار پشتیبانی پنج مضمون اصلی و پایه راهنمای عمل به مسئولیت اجتماعی باهدف کاهش شکاف نظر و عمل در رشته برنامه‌ریزی شهری هستند (شکل شماره ۲).

بر اساس مبانی نظری، عمل به رویکرد مسئولیت اجتماعی در قالب ساختار و منطق یک‌رشته کار دشوار و کم‌اثری خواهد بود. بر اساس پژوهش‌هایی نظیر (Yadollahi Ahmadian Chashemi et al., 2021; Dehcheshmeh et al., 2021; Coelho & Menezes, 2021; Connolly & al., 2021; Farrier, 2021)، عمل به این رویکرد مستلزم هماهنگی و ورود مدیریت دانشگاه و حتی ورود وزارت علوم و سیاست‌گذاری در این عرصه است. دانشگاه‌ها باید با مشارکت در فرایند شکل‌گیری ارزش‌ها و تعیین اهداف قابل‌دسترس به نفع جامعه بزرگ‌تر، خود را به‌عنوان محمل تغییر اجتماعی - اقتصادی در نظر بگیرند (Connolly & Farrier, 2021) و دراین‌بین به عنصر گم‌شده در تلاش‌های مسئولیت اجتماعی که اغلب رهبری صحیح است، توجه کافی داشته باشند.

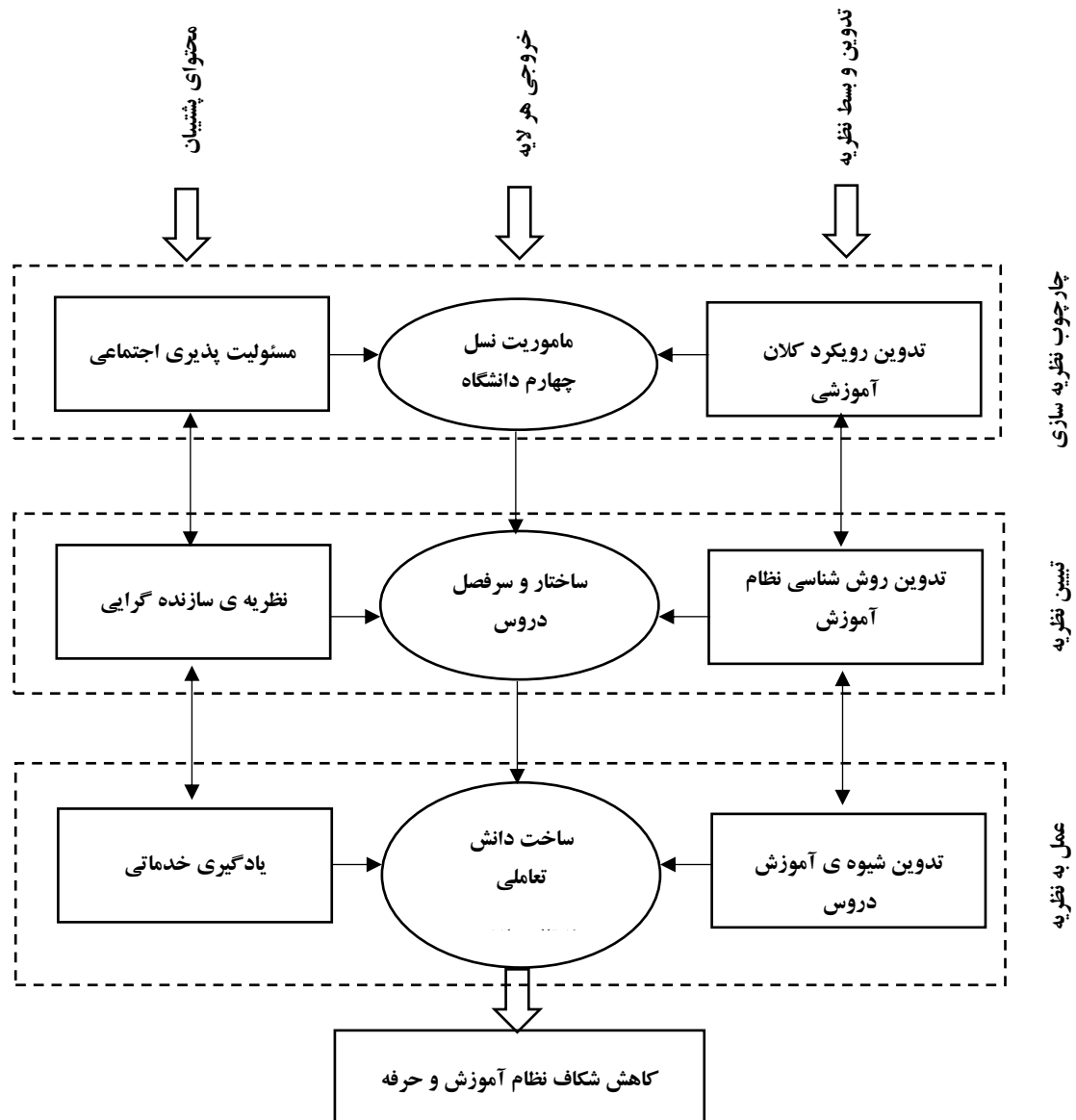

شکل ۲. مدل راهنمای نحوه عمل به مسئولیت اجتماعی در دانشگاه یزد مستخرج از شبکه مضامین (با تأکید بر گروه شهرسازی)

سطح دوم روش شناسی نظام آموزش رشته در قالب بازنگری ساختار و سرفصل رشته برنامه ریزی شهری بر اساس مدل معرفی شده و ذیل سیاست های دانشگاه تدوین می گردد. همچنین این رویکرد می بایست در سطح سوم یعنی در مواجهه تک تک دروس نمود پیدا کند. مطابق با مصاحبه های انجام شده، نحوه تدوین و ارائه محتوا در دروس کارگاهی مبتنی با نیاز جامعه هدف و بر مبنای منطق یادگیری خدماتی، از اولویت های اصلی این سطح از مواجه خواهد بود. (شکل

شماره ۳).

بر اساس مبانی نظری و پیشینه پژوهش و همچنین مصاحبه های انجام شده، چنانچه به دنبال هدف کاهش شکاف نظام آموزش و حرفه در قالب بازنگری رشته برنامه ریزی شهری به واسطه رویکرد مسئولیت اجتماعی دانشگاه هستیم، لازمه آن ورود و مداخله سه سطحی مطابق با نمودار ذیل خواهد بود. براین اساس در سطح نخست، دانشگاه بر اساس سیاست های ابلاغی وزارت علوم در حوزه این رویکرد و همچنین الزامات محلی و زمینه ای اقدام به سیاست گذاری و تدوین مأموریت و به دنبال آن تعیین راهبرد می نماید. در

شکل ۳. چارچوب سه سطحی کاربردی رویکرد مسئولیت اجتماعی در دانشگاه یزد (با تأکید بر رشته برنامه‌ریزی شهری)

۵- نتیجه‌گیری و پیشنهادات

همان‌طور که در پیشینه پژوهش اشاره شد در یک دهه گذشته بر اساس رویکرد مسئولیت اجتماعی و در امتداد تعریف و سیاست‌گذاری دانشگاه نسل چهارم، مدل‌هایی جهت کاربردی این رویکرد در سطح وزارت علوم و سطح برخی از دانشگاه‌ها ارائه شده است، لیکن متأسفانه تاکنون این مواجهه مهم در رشته برنامه‌ریزی شهری انجام نشده است. در این راستا و مطابق با نتایج پژوهش، «بازنگری ساختار و سرفصل رشته»، «بازنگری سرفصل کارگاه‌ها»، «اصلاح ساختار و منطق اهداف رشته»، «عمل به مسئولیت اخلاقی اجتماعی» و «بازنگری در سازوکار پشتیبانی» پنج مضمون اصلی و پایه

راهنمای عمل به مسئولیت اجتماعی باهدف کاهش شکاف نظر و عمل در رشته برنامه‌ریزی شهری هستند. همچنین چارچوب فوق در یک ساختار سه سطحی کلان، میانه و خرد و در هماهنگی با سیاست‌های کلان وزارت علوم و دانشگاه از یک طرف تا فضای تک‌تک دروس می‌تواند متمرکز واقع گردد. عدم هماهنگی بین هریک از سطوح مذکور می‌تواند نتایج سطح قبلی یا بعدی را تحت تأثیر قرار دهد.

توجه به حقوق شهروندی، توجه به عدالت فضایی، توجه به نیاز واقعی شهروندان، حضور و تأثیرگذاری پررنگ در محیط اثر دانشگاه و رشته و رفع و اصلاح رویه‌های مزاحم شهروندان، ایجاد کانال‌های مستقیم ارتباطی با مردم، ارتقای

Education and Research Quality in Higher Education. *Educational Development of Jundishapur*, 11(4), 901-911

<https://doi.org/10.22118/edc.2020.241717.1477>

- Aluchna, M. (2010). Corporate social responsibility of the top ten: examples taken from the Warsaw Stock Exchange. *Social responsibility journal*, 6 (4), 611-626.

• <https://doi.org/10.1108/17471111011083473>

- Asgari, S. (2019). The Role of Social Responsibility on the Development of Environmental Resources and the Performance of Municipalities. *Geography and Human Relationships*, 2(2), 170-185.

<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.26453851.1398.2.2.11.1>

- Baradaran Haghir, M., Noorshahi, N., & Roshan, A.R. (2023). The conceptualization of social responsibility of the university in Iran. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 25(3), 1-26.

https://journal.irphe.ac.ir/article_702979.html

- Coelho, M., & Menezes, I. (2021). University social responsibility, service learning, and students' personal, professional, and civic education. *Frontiers in psychology*, 12, 617300.

<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.617300>

- Connolly, T. M., & Farrier, S. (Eds.). (2021). *Leadership and Management Strategies for Creating Agile Universities*. Hershey: IGI Global Scientific Publishing.
- Dolati, A., Siadat, A., Aminbeidokhti, A., & Neyestani, M. (2021). An Analysis of the Social Participation of Universities in the Society with an Emphasis on Local Community Expectations. *Journal of Applied Sociology*, 32(1), 59-82.

<https://doi.org/10.22108/JAS.2020.121141.1858>

- Dąbrowski, T. J., Brdulak, H., Jastrzębska, E., & Legutko-Kobus, P. (2018). University Social Responsibility Strategies. *e-mentor*, 5 (77), 4-12.

<https://www.doi.org/10.15219/em77.1383>

آگاهی شهروندان، توجه به یادگیری خدماتی و رویه‌های آن بخصوص در دروس کارگاهی، ارتقای محتوای حقوقی در بازنگری ساختار و سرفصل رشته و نهادسازی در راستای تبیین گفتمان شهرسازی مورد قبول همه بازیگران عرصه کارفرمایی و مشاوره از جمله راه کارهای هستند که ذیل پنج مضمون اصلی می‌توانند راهنمای عمل واقع شوند.

۶- مشارکت نویسندگان: تمامی نویسندگان در انجام

پژوهش مشارکت داشته، مقاله را بازبینی و نسخه نهایی آن را تأیید کرده‌اند و مسئولیت محتوای آن را پذیرفته‌اند.

-تعارض منافع: نویسندگان اظهار می‌دارند که هیچ‌گونه

تعارض منافع مالی، شغلی، شخصی یا سازمانی که بتواند بر نتایج یا تفسیر این پژوهش تأثیر گذار باشد، وجود ندارد.

-تأمین مالی: نویسندگان اظهار می‌دارند که این پژوهش و

نگارش مقاله هیچ‌گونه حمایت مالی، گرنت پژوهشی یا منبع مالی دیگری دریافت نکرده است.

-بیانیه دسترسی پذیری داده‌ها: داده‌های پشتیبان این

پژوهش بنا به درخواست منطقی از نویسنده مسئول قابل دریافت است

-بیانیه استفاده از هوش مصنوعی: نویسندگان اظهار

می‌دارند که در هیچ‌یک از مراحل تهیه، نگارش، ویرایش، تحلیل، ترجمه یا آماده‌سازی این مقاله از ابزارهای هوش مصنوعی مولد یا فناوری‌های مبتنی بر هوش مصنوعی استفاده نشده است

۷- منابع

- Abedi Ja'fari, H., Taslimi, M. S., Faghihi, A., & Sheikhzade, M. (2011). Thematic Analysis and Thematic Networks: A Simple and Efficient Method for Exploring Patterns Embedded in Qualitative Data Municipalities). *Strategic Management Thought*, 5(2), 151-198.

<https://doi.org/10.30497/SMT.2011.163>

- Ahmadian Chashemi, M., Niazazari, K., & Salehi, M. (2021). Designing the model of Fourth-generation University to Improve

- Irvani, Sh., & Bagheri, Kh. (1999). The gap between theory and practice in education. *Humanities Teacher*, 12, 39-52.
<https://sid.ir/paper/844973/fa>
- Kapitulčinová, D., AtKisson, A., Perdue, J., & Will, M. (2018). Towards integrated sustainability in higher education—Mapping the use of the Accelerator toolset in all dimensions of university practice. *Cleaner Production*, 172, 4367-4382.
<https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.05.050>
- Keykha, A., & abili, K. (2020). Study of Social Responsibility of Educational Groups (Case study: Department of Management and Educational Planning, the University of Tehran). *Ihej*, 12 (1), 113-138.
<http://dorl.net/dor/20.1001.1.20088000.1399.12.1.2.9>
- Khazani, S., Shayestehfard, M., Saeed-al-Zakererin, M., & Cheraghian, B. (2013). Nurses' perception of actual and ideal organizational ethical climate in hospitals of Ahwaz University of Medical Sciences. *Iran J Med Ethics Hist Med*; 6 (2), 99-110.
- <http://ijme.tums.ac.ir/article-1-5018-fa.html>
- Khatami, S., Boujari, P., & Ranjbar, E. (2022). Urban Design Education: Analysis of Educational Methods with Emphasis on the Framework of Social Responsibility. *Urban Design Discourse*, 2(3), 89-110.
<http://udd.modares.ac.ir/article-40-59102-fa.html>
- Khatami, S. M., Boujari, P., & Ranjbar, E. (2023). Toward a social responsibility-based model for urban design education. *Urban Design International*, 28(4), 256-271.
<https://doi.org/10.1057/s41289-022-00195-9>
- Khneifer, H., & Moslemi, N. (2019). *Principles and Foundations of Qualitative Research Methods*, Volume 1, Tehran: Negah Danesh Publications.
- Kouatli, I. 2019. The contemporary definition of university social responsibility with quantifiable sustainability. *Social Responsibility*, 15 (7), 888–909.
<https://doi.org/10.1108/SRJ-10-2017-0210>
- Esfijani, A., Hussain, F., & Chang, E. (2013). University social responsibility ontology. *Engineering Intelligent Systems*, 21(4), 271-281.
https://www.researchgate.net/publication/235606167_University_Social_Responsibility_Ontology
- Fallah Manshadi, E. (2014). *Evaluation of the content of urban planning education with emphasis on the undergraduate level in Iran* (PhD thesis in urban planning). Faculty of Urban Planning. University of Tehran. Iran.
<https://noordoc.ir/thesis/62949>
- Fazel, A., Kamalian, A., & Rowshan, A. (2017). Identification of Effective Dimensions and Components on Academic Human Resources Empowerment, Emphasizing the Third and Fourth Generation of Universities With Fuzzy Delphi Approach: Presenting a Conceptual Model. *Educ Strategy Med Sci*, 10 (6), 455-468
<http://edcbmj.ir/article-1-1199-fa.html>
- Frank, A.I. (2006). Three decades of thought on planning education. *Planning Literature*, 21(1), 15-67.
<https://doi.org/10.1177/0885412206288904>
- Garretsen, H., Van De Goor, I., & Van De Mheen, D. (2021). Dutch experiences in new partnerships between science and practice in health promotion: toward a fourth-generation university. *Health Promotion International*, 38(4), 194.
<https://doi.org/10.1093/heapro/daab194>
- Giuffré, L., & Ratto, S. E. (2014). A new paradigm in higher education: university social responsibility (USR). *Journal of Education & Human Development*, 3(1), 231-238.
http://jehd.thebrpi.org/vol-3-no-1-march-2014-abstract-15-jehd#j_menu
- Gomez-Vasquez, L., Y. Naveira, and A. Bernabel. (2018). Implementing university social responsibility in the Caribbean: Perspectives of internal stakeholders. *Revista Digital De Investigación En Docencia Universitaria*, 12: 101.
<https://doi.org/10.19083/ridu.12.714>

- Ramos-Monge, E.L., Llinàs-Audet, X., & Barrena-Martínez, J. (2019). Drivers and barriers of University Social Responsibility: Integration into strategic plans. *World Review of Entrepreneurship Management and Sustainable Development*, 15(1-2): p. 174-201.
<https://doi.org/10.1504/WREMSD.2019.10019894>
- Rutti, M., LaBonte, J., Helms, M., Hervani, A., and Sarkarat, S. (2016). The service learning projects: stakeholder benefits and potential class topics. *Education + Training*. 58(4), 422-438.
<https://doi.org/10.1108/ET-06-2015-0050>
- Sajjadi, S. M., & Nourabadi, S. (2012) An Interdisciplinary View of the Science of Education: A Suitable Platform for Reducing the Gap between Educational Theory and Practice. *Conference of the Iranian Society for the Philosophy of Education (Methodology and Research Methods in the Philosophy of Education)*.
<https://www.sid.ir/paper/852659/fa>
- Santos, M. A., Sotelino, A., & Lorenzo, M. D. M. (2016). El aprendizaje-servicio en la educación superior: una vía de innovación y de compromiso social. *Educación y Diversidad*, 10(2), 17-24.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6391577>
- Shafaei Yamchelou, T., Abili Khodayar, F., & Gharamaleki, A. (2016). A Study of Understanding the Current Status of University Social Responsibility Based on the Wallace Model Based on the Viewpoints of Faculty Members (Case Study: University of Tehran). *Iranian Higher Education*; 8 (4) ,79-102
<http://ihej.ir/article-1-951-fa.html>
- Shek, D.T.L., & Hollister, R.M. (2017). *University social responsibility and quality of life: A global survey of concepts and experiences*. New York: Springer.
- Simons, M., & Masschelein, J. (2009). The public and its University: beyond learning for civic employability? *European Educational Research Journal*, 8(2), 204-217.
- Latif, K.F. (2018). The development and validation of stakeholder-based scale for measuring university social responsibility (USR). *Social Indicators Research*, 140 (2), 511-547.
<https://doi.org/10.1007/s11205-017-1794-y>
- Mahdi, R. (2016). Skill Training Position in the Third Generation Universities, *Journal of Skill Training*, 4(14), 103- 117.
<https://www.magiran.com/paper/2321938/skill-training-position-in-the-third-generation-universities?lang=en>
- Mataji Nimvar, A., Ahanchian, M., Karami, M., & Salehi Omran, I. (2023). Ethics and Social Responsibility in the Major of Human Resources Development and Training Curriculum. *Journal of Management and Planning In Educational System*, 16(1), 9-26.
<https://doi.org/10.48308/mpes.2023.103244>
- Meyer, J., Pillei, M., Zimmermann, F., & Stöglehner, G. (2018). Customized education as a framework for strengthening collaboration between higher education institutions and regional actors in sustainable development—Lessons from Albania and Kosovo. *Sustainability*, 10(11), 3941.
<https://doi.org/10.3390/su10113941>
- Ministry of Science, Research and Technology. (2013). Curriculum (revised) for the Master's Degree in Urban Planning. Tehran: *Special Working Group on Architecture and Urban Planning*.
- Nejati, M., Shafaei, A., Salamzadeh, Y., & Daraei, M. (2011). Corporate social responsibility and universities: A study of top 10 world universities' website. *African Journal of Business Management*, 5(2), 440-447.
<https://ssrn.com/abstract=1868688>
- Rajabian Gharib, F., Mohammadzadeh, S., & harif Sharifzadeh, M. (2021). Social responsibility in higher agricultural education: The future research approach. *Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 13(3), 33-69.
<https://www.doi.org/10.22035/isih.2021.369>

- Vallaey, F., De La Cruz, C., & Sasia, P.M. (2009). *Responsabilidad Social Universitaria: Manual De Primeros Pasos*. México: McGraw Hill.
- Villa, A. (2014). La innovación social en el ámbito universitario: una propuesta para su diagnóstico y desarrollo. *Revista Argentina de Educacion Superior*, 6(8), 188–218.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4753907>
- Nagwa Babiker, A. Y. (2019). Ajman University students' perspectives on university social responsibility: A field study. *Opcion*, 35(89), 11–32.
<https://produccioncientificaluz.org/index.php/opcion/article/view/24403>
- University of Manchester. (2019). Strategic plan. Retrieved from
<https://www.manchester.ac.uk/discover/vision>.
- Yadollahi Dehcheshmeh, A., Rajaipour, S., & Siadat, A. (2021). Developing a fourth generation model for Iranian universities. *Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 13(4), 31-57.
<https://doi.org/10.22035/isih.2021.375>
- Suhonen, T., & Karhunen, H. (2019). The intergenerational effects of parental higher education: Evidence from changes in university accessibility. *Public Economics*, 176, 195-217.
<https://doi.org/10.2304/eerj.2009.8.2.204>
- Talebi, Z. (2016). *A study of the contemporary city in Iran with a focus on the role of urban planning profession and education* (PhD thesis in urban planning). Faculty of Art and Architecture, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Iran.
- UNESCO. (1998). World Conference on Higher Education. for the Twenty-First Century: Vision and Action. erence: *UNESCO. General Conference. Paris: UNESCO*.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000117022>
- United Nations. (2015). Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. UN. General Assembly. New York: United Nations.
[Transforming our world : the 2030 Agenda for Sustainable Development :](#)